

# November 19, 1942: Bloody Thursday in Drohobycz

*My father and I went to work. Everything was seemingly normal; but at that time, one of the worst Aktionen was raging in the ghetto. This time they did not bring the Jews to a central collection site, but murdered them on the spot...*

Henryk Hoffman, Drohobycz survivor

אבא ואני הלכנו לעבוד. הכול היה נראה די רגיל. אבל באותה שעה בגטו השתוללה אחת האקציות הגרועות ביותר. הפעם הם אפילו לא היו מביאים את היהודים לנקודת ריכוז, אלא רוצחים אותם במקום...

הנריק הופמן, ניצול מדרוהוביץ'



נשים וילדים בגטו של דרוהוביץ'

Women and children in Drohobycz ghetto



דרוהוביץ', משרדי הידנרט ברחוב שבו נרצח ברנו שולץ

Former Judenrat office overlooking the street where Schulz was murdered.

November 1942 was one of the darkest and most chaotic times for Drohobycz's Jewish community. The on-going "November Aktion" was claiming the lives and sanity of hundreds of Jews herded into the Komarner synagogue. On November 19th, however, all hell broke loose on what has since been dubbed "Bloody Thursday". On that day the Gestapo went on a rampage, randomly shooting Jews in the Drohobycz ghetto. Within a few short hours, some 150-300 bodies were strewn across its blood-stained streets. It is believed that Bloody Thursday was triggered by the non-fatal stabbing of a Gestapo officer by Max Reiner, a Jewish pharmacist. Some claim that the act was one of resistance, some claim personal vengeance, while some say the Reiner acted in self-defense.

One of those murdered that day was Bruno Schulz, one of Drohobycz's most famous native sons. Schulz was a celebrated writer in Poland, although international acclaim came only after his death. In Drohobycz, Bruno Schulz was best known and loved as an odd, introverted art teacher, who would captivate his students with fantastic stories.

*For me his stories were an experience, a fantasy... "Liked" is not the right word; I couldn't wait for his classes*

Ze'ev Fleisher, Drohobycz survivor

Despite the surrounding chaos, it is possible that Bruno Schulz's murder on Bloody Thursday was not the least bit random. There are several versions of Schulz's tragic death. According to alleged witness accounts, Schulz was gunned down deliberately, apparently as part of a blood feud between Felix Landau and another Gestapo officer. "You killed my Jew. Now I've killed yours", the words reportedly uttered by his alleged killer, Karl Günther, have become a bitter motto depicting Schulz's murder. His untimely death reflects one of the main themes in his writing – that of unfulfilled potential. It also symbolizes the tragic annihilation of the special Jewish community from which he came.

חודש נובמבר 1942 היה אחד הפרועים והקשים ביותר ליהודי דרוהוביץ'. האקציה המתמשכת של נובמבר גבתה את חייהם ושפיותם של היהודים שהובלו לבית הכנסת קומארנער. הגיהנום הגיע לשיאו ב"יום חמישי הארוך", ה-19 בנובמבר. חיילי הגסטפו השתוללו ברחובות הגטו וירו באופן אקראי במי שנקרה בדרכם. בתוך שעות אחדות היו הרחובות זרועים ב-150-300 גופות מדממות. יש שטענו שהגורם לאירועי יום חמישי הארוך היה מקס ריינר, רוקח יהודי, אשר דקר בסכין קצין אס-אס, אם מתוך מרי, אם כנקמה אישית ואם כהגנה עצמית.



שיעור נגרות של ברנו שולץ

Bruno Schulz teaching carpentry



"במקום זה ב-19.11.1942 נורה ברנו שולץ, האמן הגדול, איש דרוהוביץ' על ידי חייל גסטפו"

"Bruno Schulz, a great artist and a resident of Drohobycz, died on this spot, shot by a Gestapo on 19 November, 1942."

ברנו שולץ, אחד המפורסמים באנשי דרוהוביץ', היה בין אלה אשר נרצחו באותו יום. שולץ היה כבר אז סופר ידוע למדי בפולין, אם כי פרסומו העיקרי הגיע רק לאחר מותו. בדרוהוביץ' היה מוכר בעיקר כמורה המופנם לאמנות ונגרות, שהיה סוחר את תלמידיו בביתה בסיפוריו הפנטסטיים.

הסיפורים שלו היו בשבילי חוויה... "אהבתי", זה לא המילה המתאימה, חיבתי לשיעור הזה בביליון עיניים.

זאב פליישר, ניצול מדרוהוביץ'

ייתכן שהריגתו של ברנו שולץ ביום חמישי הארוך לא הייתה כל כך מקרית בתוך התוהו ובוהו הכללי. קיימות גרסאות אחדות ביחס למותו הטרגי. לפי אחת הגרסאות, שולץ נורה בכוונה תחילה על ידי קצין הגסטפו גינטר, כחלק מחשבון דמים שהיה לו עם לנדאו. מילותיו של הרוצח, "אתה הרגת את היהודי שלי ועכשו אני הרגתי את היהודי שלך", הפכו לביטוי הזועה שליווה את הרצח של שולץ. מותו בטרם עת ביטא את אחד המוטיבים הראשיים ביצירתו – מוטיב האפשרויות הפתוחות. הוא גם מסמל יותר מכול את חיסולה הטרגי של הקהילה המיוחדת שממנה הגיע.

